Minnesberättelse Göran Gabrielsson

Några ord om hedersmedlemmen i Svensk Handkirurgisk Förening (SHF), Göran Gabrielsson, som nyligen avlidit vid 84 års ålder och som genom en donation 1988 skapade Stiftelsen Börje Gabrielssons Minnesfond.

Göran växte upp på Östermalm i ett välbärgat hem. Pappa Börje var VD i Astra under Xylocain-eran och farbror Assar var en av grundarna av Volvo. Göran gick i Hedvig Eleonora gamla folkskola, tog studenten vid Östra Real och läste sedan medicin vid Karolinska Institutet. Efter grundutbildningen började Göran sin läkarbana som plastikkirurg, först på KS och sedan på St Göran - en mycket trivsam klinik under ledning av Karl-Johan Grenabo och senare Jan-Olof Strömbeck. Det var ont om fasta tjänster på den tiden så Göran sökte sig till Umeå där han fick tjänst på den nyöppnade kliniken under Sten Stenström, som var en skicklig plastikkirurg med kompetens inom handkirurgin – ett ämne som fascinerade Göran. När Göran återvände till Stockholm var det inom handkirurgin han fortsättningsvis kom att arbeta med tjänstgöring först på St Göran och senare på Sabbatsberg, där han var med om att bygga upp Länets enda handkirurgiska klinik tillsammans med Håkan Lugnegård, som var chef, och Lars Juhlin, som lite senare kom från KS. När Sabbatsbergs sjukhus lades ner 1993 och den handkirurgiska kliniken flyttades till Södersjukhuset valde Göran att inte följa med utan gick i pension, då 63 år gammal.

Tack vare sin plastikkirurgiska träning kunde Göran specialisera sig på den kanske svåraste delen i ämnet, nämligen bedömningen och behandlingen av barn med medfödda handmissbildningar, där det förutom ett säkert omdöme krävs en särdeles delikat och finstämd kirurgisk teknik. Den hade Göran verkligen; han brukade skämtsamt säga: ”om jag inte hade tränat inom plastikkirurgin hade jag aldrig kunnat bygga flaskskepp eller knyppla”. Han var nämligen duktigt på det också.

Göran hade ett pojkaktigt sätt, kunde bland annat inte motstå frestelsen att även i ganska hög ålder kasta en snöboll när första snön kom, och hade därför lätt att handskas med sina barnpatienter som han fick med på noterna med allehanda trick.

Görans erfarenhet gjorde att han ofta tog god tid på sig för att överväga de olika alternativ som stod till buds och var de kunde tänkas leda innan han bestämde sig. Han hade alltid Sterling Bunells ord i tankarna: ”för den som inget har är lite mycket, för den som har lite, är mindre en katastrof”. Detta synsätt gäller ju i hög grad de barn som hade grava missbildningar med ingen eller mycket liten handfunktion.

Vid kritiska situationer kunde Göran dock fatta snabba beslut. Så t.ex. när han under en medelhavssegling i hårt väder räddade båt och besättning från en hotande strandning genom att snabbt få igång motorn, lägga i backen och lägga rodret tvärs så att den 45 fot långa segelbåten tvärvände med aktern ut mot den grova sjön men fri från klipporna. När han berömdes för sitt kloka och snabba beslut hänvisade han till den turliga omständigheten att propellerns rotationsriktning samverkade med rodret vilket påskyndade giren. Det var typiskt för Göran att inte framhäva sig själv. När det gick riktigt bra var det alltid tack vare goda medarbetare, duktiga operationssköterskor och inte sällan turen; om något däremot inte gick enligt förväntan var han inte sen med att klandra sig själv även om det stod klart för alla att det inte var hela sanningen. Han personifierade den i svenska språket ytterst ovanliga frasen: ”Felet är helt och hållet mitt, jag tar på mig det fulla ansvaret för det inträffade”.

Göran tog väl hand om unga adepter på kliniken och värnade mycket om utbildningen av unga handkirurger. Han såg med stor oro på hur fortbildningen försummades genom att ansträngda klinikbudgetar gjorde det svårt att få pengar till att bevista möten och kurser. Detta störde honom så mycket att han donerade en avsevärd summa pengar till en fond där avkastningen i sin helhet skulle användas till utbildning av handkirurger. Så typiskt då för Göran att han döpte den till Stiftelsen Börje Gabrielssons Minnesfond och inte ville ha med sitt eget namn. Börje var hans pappa och som Göran sa: ”det var ju han som tjänade in pengarna.”

”Fonden”, som vi inom handkirurgkollektivet kallar den, har betytt oerhört mycket för svensk handkirurgi. Under de 26 år som Fonden varit verksam har sammanlagt drygt 13 miljoner kronor delats ut i utbildningsbidrag till handkirurger verksamma i Sverige. Formen har i allmänhet varit resebidrag för att bevista internationella möten, kurser, workshops samt studiebesök vid välrenommerade kliniker. Medel har också använts för att täcka kostnaderna för inbjudna föreläsare till SHF´s årsmöten och på senare år har också givits bidrag till de ”SK-liknande” kurser som SHF iscensatt och som nu är i full gång.

Fonden har ambitionen (och det var en av Görans huvudidéer från början) att snabbt bedöma ansökningar om bidrag och snabbt besluta och betala ut beviljade medel. Beslut fattas av ordföranden efter att denne har inhämtat synpunkter från Fondens övriga styrelsemedlemmar som f.n. är fyra ordinarie ledamöter och två suppleanter. Undertecknad är sammankallande och ordförande sedan 2006. En styrelsepost innehas av representant för SE-banken som förvaltar Fondens tillgångar och en styrelsepost ska innehas av den som är vetenskaplig sekreterare i SHF. Vi försöker undvika verksamhetschefer i styrelsen och i den mån de ingår deltar de inte i beslut som rör medarbetare från den egna kliniken. Vi har styrelsemöte (via mail) varje månad så att inkomna ansökningar blir bedömda i allmänhet inom 4-6 veckor; sommartid kan det ta lite längre tid. Fonden har ett årsmöte varje år på SEB i Stockholm (vanligen april) då Fondens placeringsstrategi diskuteras liksom principfrågor angående Fondens arbetssätt, styrelsesammansättning, bidragspolicy m.m.

Ur flera aspekter var Göran ett kollegialt föredöme, alltid vänlig och tillmötesgående. Om man ville byta jour gick man först till Göran; det var sällan man behövde fråga någon mer. Han var praktiskt taget aldrig indragen i några konflikter; sådana är ju annars inte helt ovanliga i den akademiska världen. Om det någon gång brände till kunde han med en klok kommentar och en brittisk humorglimt i ögat snabbt neutralisera situationen. Det var ytterst sällan man såg honom irriterad. Det fanns mig veterligt bara två tämligen säkra sätt:1) att lägga någonting annat än sjökort, passare, linjal och blyertspenna på sjökortbordet. 2) att ta med sig en aldrig så pytteliten stenskärva från något antikt minnesmonument som souvenir.

I personalmatsalen eller i kafferummet i väntan på någon operation kunde man ha turen att höra Göran berätta om något ur världshistorien, livet eller en rolig anekdot som bidrog till den allmänmänskliga utvecklingen som är så viktig på en högspecialiserad och superfokuserad klinik. Göran var inte bara allmänbildad utan hade också ett anmärkningsvärt gott minne för saker han hade läst, hört eller upplevt själv. Ironiskt nog var det denna egenskap som svek honom under det sista året i livet.

Segling låg Göran varmt om hjärtat och under en stor del av sitt liv hade han segelbåt som vårdades ömt. Som skeppare på seglingar med hyrda båtar i Medelhavet och annorstädes var han ytterst noggrann och gick i detalj igenom båtens alla skot, kranar, rattar och knappar innan vi gav oss iväg så att han var säker på att allt var i prima skick. När han i hög ålder

tyckte att hans marina färdigheter inte längre stod i paritet med de fina seglingsegenskaper hans sista båt, en Linjett 35, hade, avslutade han sonika sitt seglarliv och gjorde sig av med båten innan (som han sa): ”Jag skadar henne och blir föremål för Sjöräddningssällskapets omsorger”, en förening som Göran hyste stor beundran inför och som han och Carin också generöst stödde finansiellt.

En yngre kollega sa en gång till en betydligt äldre: ”Tänk att Göran alltid är så glad och trevlig och ser så prydlig ut”. ”Det” sade den äldre kollegan ”beror på att han är så himla välskött” därmed syftande på hustru Carins kärleksfulla omtanke. Hennes musikintresse var för övrigt inspiration till många operaresor världen över och till slut förlikade sig Göran med Wagner även om Puccini förblev favoriten.

”En hedersman har gått ur tiden, saknad men efterlämnande ljusa minnen hos alla som hade förmånen att få göra hans bekantskap antingen det var kollegor, patienter eller vänner”

Ulriksdal i augusti 2015

Ove Engkvist
Vän och kollega och ordförande i Stiftelsen Börje Gabrielssons Minnesfond